

Alta kommune
Helse- og sosial tjenesten

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET

Teatergata 9

0180 OSLO

Deres ref:

Vår ref
2019/7999-2

Saksbehandler
Kristin Tørum

Dato
17.12.2019

Høringssvar fra Alta kommune om miljø og helse i barnehage og skoler

Saksopplysninger:

Det vises til mottatt høringsbrev fra Helse- og omsorgsdepartementet av 30.09.2019 om forslag til ny forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Det er informert om at den nye forskriften i stor grad vil bestå av en oppdatering av språklige justeringer i de materielle kravene i gjeldende forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v., og noen mindre justeringer i de prosessuelle kravene for å få et mer helhetlig regelverk.

Høringssvar fra Alta kommune:

I Alta kommune er kommuneoverlegen delegert myndighet innen miljørettet helsevern, og har hatt en gjennomgang av høringsforslaget.

Vi vil først gi noen generelle kommentarer om oppdatering av regelverket samt om psykososialt/sosialt miljø, før vi gir kommentarer til de enkelte bestemmelser i ny forskrift

Generelt:

Oppdatering av regelverket, involvering

Alta kommune mener det er positivt at det kommer en oppdatering av regelverket, men synes at de endringene som foreslås er noe større enn det som Helse- og omsorgsdepartementet skriver i høringsbrevet. Vi er ikke gjort kjent med at de kommuner, kommuneoverleger m.v, fagmiljø som forvalter regelverket i det daglige, har deltatt i utarbeidelse av ny forskrift. Vi mener dette er uheldig, da det kunne vært en fordel å for å få til et mer helhetlig regelverk, samt at innspillene kunne kommet underveis i prosessen med høringsforslaget.

Psykososialt/sosialt miljø:

Det fremgår av høringsnotatet at ny forskrift i hovedsak skal regulere det fysiske miljøet, og at det psykososiale miljøet reguleres i opplæringsloven og barnehageloven. Samtidig kommer det tydelig frem i høringsnotatet at fysisk og psykososialt miljø henger tett sammen.

Alta kommune mener det er viktig at det stilles krav om det sosiale miljøet også i ny forskrift, og at dette fremgår både i forskriftens formål (§ 1) og helsemessig tilfredsstillende virksomhet (§ 4). Dette for å ivareta bestemmelser om miljørettet helsevern slik det er definert i folkehelseloven, og for å sikre at regelverket om miljø og helse i barnehager og skoler bidrar til å en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller, jamnfør folkehelselovens formålsparagraf. Vår begrunnelse for dette:

- Folkehelselovens § 8 gir en definisjon på miljørettet helsevern, og det vises til at *“miljørettet helsevern omfatter de faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Disse omfatter blant annet biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer”*. Det vurderes derfor som viktig at denne forskriften også omhandler krav om sosiale miljøfaktorer, eventuelt sosialt miljø.
- Sosialt miljø er et eget krav i forskrift om miljørettet helsevern, jamnfør § 10d) *«institusjoner og virksomheter som driver læring, pleie og omsorg m.v., skal sikre et godt sosialt miljø»*. Det anses derfor som viktig at sosialt miljø også tas inn i ny forskrift om miljø og helse i skoler og barnehager.
- Folkehelseloven og miljørettet helsevern regelverket, har befolkningsperspektiv og en bredere tilnærming til de psykososiale/sosiale faktorene, enn f. eks opplæringsloven § 9a om skolemiljø hvor individuelle rettigheter for elevene har mest fokus. Det samme gjelder bestemmelsen som er foreslått tatt inn i barnehageloven. Krav til godt psykososialt/sosialt miljø både i barnehageloven, opplæringsloven og forskrift om miljørettet helsevern vil være positivt. Bestemmelsene vil utfylle og forsterke hverandre og samlet bidra til et enda bedre barnehage- og skolemiljø for barn og elever. Dette vil også bidra til å få et bredere fokus på psykisk helse for barn og elever, som er en viktig folkehelseutfordring i mange kommuner.

Veileder:

- I forskriftens veiledning er det viktig at det fremkommer informasjon om sammenhengen mellom fysisk og sosialt miljø, eksempelvis:
 - Utforming av inne og uteområder for å hindre mobbing og utestengelse
 - Utforming av uteoppholdsareal for å fremme fysisk aktivitet og sosialt samvær
 - Utforming av dusjer og garderober for sikre elevers privatliv
 - Utforming av stellerom for å sikre barnas privatliv og for å hindre overgrep.
 - Tilrettelegging av fysiske forhold, slik at barna opplever trygghet og sikkerhet.

- Veilederen bør også inneholde anbefalinger om at ulike myndigheter kan samarbeide om oppfølging av regelverk og gjennomføring av tilsyn.

Spesielt til bestemmelser i ny forskrift:

§ 1. Formål

Det er positivt at det er tatt inn «fremmer barn og elevers helse» i ny forskrift.

I forslaget til ny forskrift er «gode sosiale og miljømessige forhold» erstattet med «lek og læring». Vi mener at det er viktig at særlovgivningen ivaretar «lek og læring», som en del av det pedagogiske innholdet i skoler og barnehager. Begrepene «gode sosiale og miljømessige forhold» synes mer beskrivende for miljørettet helsevern, og anbefales tatt med videre

§ 2. Virkeområde

Alta kommune har i dag praktisert at SFO-tilbud ved skolene inngår i godkjenning av skolen. Vi har ikke hatt noen frittstående SFO uten at de har hatt beliggenhet ved skoler. Vi har ingen merknader til at SFO og leksehjelpstilbud inngår i virkeområdet, men det er viktig at det gis tydelig informasjon i veiledningen om hva som eventuelt inngår i forskriften.

Vi har ingen merknader til at dagmammer og barneparker tas ut av forskriften, men det bør vurderes om disse i stedet skal omfattes av forskrift om miljørettet helsevern § 14 om meldepliktige virksomheter

§ 3. Ansvar for virksomhetens plikter etter forskriften

Det anses som viktig at det i forskriftsteksten viser hvem som har ansvar for å etterleve kravene i forskriften, og at dette også er lett å følge opp for myndighet etter forskriften.

§ 4. Helsemessig tilfredsstillende virksomhet

Det anses som positivt at forskriften har tydelige krav til helsemessig tilfredsstillende virksomhet, som en mer presisering av dagens §7 om generelle krav.

Vi mener at det er viktig at «sosialt miljø» må inngå som et av kravene. Se kommentarer over. Videre bør «lek og læring» erstattes med «sosiale og miljømessige forhold». Dette kan også slås sammen.

Tredje setning om «*dersom forhold knyttet til enkeltfaktorer i miljøet avviker fra faglige normer må virksomheten kunne dokumentere at det fysiske miljøet likevel er tilfredsstillende.* Vi foreslår at dette tas ut, alternativt må forskriften inneholde et eget krav om mulighet til å gi dispensasjon

Veileder:

Det anses som viktig at veilederen til forskriften gir en utdyping på hva som menes med «helsemessig tilfredsstillende», og spesielt til de ulike faktorer som det stilles krav til.

§ 5. Beliggenhet

Forskriften legger opp til at det kun er den som planlegger drift av barnehage eller skole som skal ta hensyn til risikoforhold slik at virksomheten til enhver tid er helsemessig forsvarlig. Vi mener det er viktig at myndighet innen miljørettet helsevern må tas inn i planarbeidet så tidlig som mulig, for å vurdere om bestemmelsen om beliggenhet blir ivaretatt. Forskriften må tydeliggjøre dette, se også kommentarer til § 15 om godkjenning.

§ 6. Inneklima

I dagens forskrift er det stilt krav om «tilfredsstillende inneklima, herunder luftkvalitet». Vi mener det er viktig at dette videreføres.

§ 7. Lysforhold

Det er positivt at det er stilles et tydelig krav om at lokaler skal ha både dagslys og utsyn. I kravet må det henvises til faglige normer for lysforhold, på samme måte som § 6 om inneklima

§ 8. Lydforhold

Her må det henvises til faglige normer for lydforhold, på samme måte som § 6 om inneklima

§ 14. Beredskap, førstehjelp og sikkerhetsutstyr

I høringsnotatet foreslås det at det nye kravet om at «*virksomheten skal ha planer for å forebygge og håndtere skader, ulykker, overgrep og andre alvorlige hendelser. Rutinene skal være kjent for virksomhetens ansatte, barnehagebarn og elever*» blir et midlertidig krav som skal utredes nærmere for overføring til Kunnskapsdepartementet.

Alta kommune mener det er svært viktig at dagens krav i § 14 om sikkerhet og helsemessig beredskap blir videreført også i ny forskrift. Bakgrunnen for dette, er:

- Forebygging av ulykker med risikovurdering og risikoreduserende tiltak er tradisjonelt et miljørettet helsevernområde og et tema det føres tilsyn på.
- Barn og elevers sikkerhet, beliggenhet, utforming og innredning av uteområdet er viktige vurderinger som må gjøres for å vurdere om en virksomhet er helsemessig tilfredsstillende, jfr. formålet med forskriften.
- Sikkerhet er også viktig ved planlegging av nye virksomheter for barn og ungdom.

§ 15. Godkjenning

Ny godkjenningsbestemmelse innebærer en stor omlegging av kommunenes praksis. I forslaget legges det opp til en oppstartsgodkjenning, og «*søknaden skal inneholde dokumentasjon på hvordan virksomheten skal drives i samsvar med forskriften*».

Vi mener det er viktig at kravet endres, til «hvordan virksomheten skal planlegges, bygges og drives i samsvar med forskriften», slik at det også stilles krav til planlegging av virksomhetene, noe som også vil kunne ivareta kravet om beliggenhet og helsemessig tilfredsstillende virksomhet.

Vi mener videre at det er viktig at ny forskrift inneholder krav og bestemmelser som sikrer at alle lokaler og uteområder til barn og elever sikres et godt inne- og utemiljø, og at myndigheter kan delta i planlegging av nye virksomheter. Kravet til godkjenning må sikre at nye virksomheter gis en vurdering i planleggingsfasen, mens utbygginger/rehabiliteringer/midlertidige lokaler må godkjennes før de kan tas i bruk. Videre er det viktig at kravene i ny forskrift om miljø og helse også integreres i eksisterende regelverk innen plan- og bygningsloven. Dette vil sikre en helhetlig praksis, og det beste for barn og elever ved skoler, barnehager og skolefritidsordninger i kommunene.

Bakgrunnen for dette:

- Den godkjenningsprosessen som er skissert i veilederne IS-2072 og IS-2073, med en to- trinns godkjenning, planlegging og driftsgodkjenning har vært positiv ved at det er beskrevet en saksgang. I Alta kommune og de fleste kommuner i landet praktiseres det per i dag en to- trinns godkjenning. Trinn 1 er at tilsynsmyndigheten involveres i planleggingsfasen, gir samtykke eller godkjenner planer. På dette stadiet etableres det et samarbeid og det lukes ut forhold som det er som er vanskelig å gjøre noe med i ettertid (for eksempel tilstrekkelig toaletter, store nok arealer inne og ute, lydforhold, dagslys, beliggenhet). På planstadiet sikrer vi at utforming av lokaler og bygg blir i tråd med forskriftens bestemmelser. Ny bestemmelse innebærer at godkjenningsmyndighet ikke nødvendigvis involveres på planstadiet.
- I tillegg ser det ut til at endringer (utbygginger, rehabiliteringer) av etablerte virksomheter, midlertidige brakkebygg, ikke omfattes av godkjenningsplikten. Vår erfaring tilsier at det tidspress ofte fører til svært dårlige løsninger og hastverksarbeid, og godkjenning av myndighet innen miljørettet helsevern er spesielt viktige i slike bygg og i slike tilfeller. I Alta kommune har vi hatt flere eksempler på midlertidige bygg. Utfordringen er ofte at noe som skal være midlertidig gjerne blir varig over mange år. Vi mener derfor at det er viktig at det også videre stilles krav om at «søknad skal fremlegges for godkjenningsmyndigheten når det foreligger plan for etablering, utvidelse eller endring av virksomheten», som i dagens forskrift (§ 6).

Det anses som viktig at det stilles krav om vedlikehold, men vi mener at drift og vedlikehold gjerne kunne vært en egen bestemmelse for å sikre at virksomheten har rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold for å ivareta kravet om helsemessig tilfredsstillende virksomhet. Dette vil kunne medføre et større fokus på drift og vedlikehold, vedlikeholdsplaner og vedlikeholdssystem.

§ 16. Informasjonsplikt

Det er positivt at det er bestemmelser rundt virksomhetens plikt til å informere barnehagebarn, elever og foreldre, samt mulighet til å henvende seg til kommunen. I tillegg til de som står listet opp, er det viktig at det også må gis informasjon til samarbeidsutvalg i barnehager og skoler, samt elevråd.

§ 17. Internkontroll

Bestemmelsen om internkontroll er tydeliggjort i ny forskrift.

Vi mener at det i tillegg må foreligge et krav om at «virksomheten skal kartlegge farer og problemer, og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer for å redusere risikoforholdene». Det vises her til internkontrollforskriften § 5.

§ 18. Kommunalt tilsyn

I forskriftens 2. ledd står det følgende ordlyd: «*virksomheten skal legge frem nødvendige opplysninger for kommunen. Kommunens rett til opplysninger gjelder uavhengig av taushetsplikt*». Vi mener dette er et viktig krav, som nå blir litt gjemt i en bestemmelse om kommunalt tilsyn.

Vi mener at kravet til opplysningsplikt må inngå som et eget krav, det vises her til forskrift om miljørettet helsevern § 13 om opplysningsplikt og folkehelselovens § 12 om opplysningsplikt som også har spesifikke bestemmelser på dette: «*den ansvarlige for en virksomhet eller eiendom skal av eget tiltak gi kommunen opplysninger om forhold som åpenbart kan ha innvirkning på helsen*». Det er videre viktig at det fremkommer opplysninger i kravet om at det er myndighet innen miljørettet helsevern som skal varsles, og at det gjelder forhold ved virksomheten som kan ha negativ innvirkning på helsen til barn og elever

Med vennlig hilsen
Alta kommune

Frode Øvrejord
kommuneoverlege

Kristin Tørum
Helsekonsulent

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og derfor uten underskrift.

Kopi til:

Bjørn-Atle Hansen, rådmann

John Helland, kommunalleder tjenesteområde helse og sosial